

מים זכים

זורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת בהר

'ספירה', והוא בעצמו אינו בטוח שספירתו נכונה, אזי אין לספירתו 'שם ספירה' כלל, - ולכן יצאו לדון, שמי שאינו יודע בבירור כמה היום לעומר, והוא מסופק אם היום ב' לעומר, או שמא ג' לעומר, - אזי לא יועיל לו לספור את שתי הספירות של ב' הימים, כיון שאין לספירתו 'שם ספירה' כלל, כל זמן שהוא לא בטוח שספירתו נכונה.

[ואמנם ב'דבר אברהם' הנ"ל סיים, שאע"פ שהסברא הנ"ל נכונה ויש לה סימוכין, אך מ"מ מדברי הרז"ה שהקשה, מדוע בחו"ל לא סופרים ב' ספירות מספק, כדרך שעושים שם ב' ימים טובים מספק, והרז"ה לא תירץ שספירת ספק אינה ספירה כלל, (אלא תירץ תירוץ אחר), א"כ לכאוי נראה מזה, דלית לוי להרז"ה את הסברא הנ"ל, - ודברי הרז"ה הובאו ג"כ בר"ן, והר"ן לא העיר עליהם כלום, וא"כ לכאוי נראה דגם הר"ן לא סבר כהסברא הנ"ל.

ולכן סיים הדבר אברהם, 'והלכך נראה, דבנידוד נמי אפשר לספור ב' ספירות מספק, ולפי שספירה בזה"ז דרבנן, אולי נכון יותר שיספור ב' ספירות מספק בלא ברכה' עכ"ל, - וע"ע בשערי יושר הנ"ל, שג"כ הביא את קושיית הרז"ה הנ"ל, וכתב דאפשר קצת לתרץ את קושייתו ע"פ היסוד הנ"ל, עיי"ש].

- ג -

והנה קיי"ל דאין מקדשין את החודש בלילה, ולפי"ז עולה שבזמן שבי"ד היו מקדשין את החודש ע"פ הראייה, אזי בליל ראש השנה הי' להם בעצם ספק, האם כעת ליל א' בתשרי, או"ד דכעת ליל ל' באלול, - כיון שהרי אכתי לא קידשו את החודש, והי' להם להסתפק, האם יבואו למחר עדים, ובי"ד יקדש את החודש למפרע, או"ד דאכתי לא יקדשו את החודש מחר, ואזי יתברר שכעת הם עומדים בליל ל' באלול (ע"י בביצה ד: וברש"י ד"ה כל היום).

וא"כ מעתה יש לדון ולומר, דלפי יסוד האחרונים הנ"ל, לא הי' שייך לספור את ספירת השנים והשמיטות בליל ר"ה, כיון שכשהסנהדרין עמדו לספור את השנה השלישית למשל, הרי בליל ר"ה אפי' הסנהדרין בעצמם אכתי לא ידעו, האם הם עומדים כעת בל' באלול של השנה השנייה, או שמא הם עומדים כעת בא' בתשרי של השנה השלישית.

וכיון שהם בעצמם לא ידעו, האם הם עומדים כעת בסוף השנה השנייה, או בתחילת השנה השלישית, א"כ יעלה שגם אם הם יעמדו ויספרו בליל ר"ה, את ספירת השנה השלישית, ולבסוף למחרת יגיעו עדים ויקדשו את החודש על פיהם, ויתברר שבלילה הם ספרו כהוגן.

אך מ"מ י"ל דהם לא קיימו את המצוה לספור את השנים, במה שספרו בלילה, כיון שבזמן ספירתם הרי הם לא ידעו אם ספירתם נכונה, ולפי יסוד האחרונים הנ"ל, מי

וספרת לך שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה: (כה, ח).

בספר החינוך (מצוה של) כתב וז"ל, 'מצות ספירת שבע שבתות שנים - למנות השנים שבע שבע שנים עד שנת היובל, בארץ ישראל אחר התנחלנו בה, שנאמר 'וספרת לך שבע שבתות שנים שבע פעמים', - והאת המצוה, כלומר זאת הספירה של שני שמיטה עד שנת היובל, היא נמסרת לבי"ד הגדול, כלומר הסנהדרין'.

'וכן היא המצוה, שהיו מונין שנה שנה ושבע שבע שנים עד שנת היובל, כמו שאנו מונין ימי העומר, ואח"כ מקדשין שנת החמישים בשביתת הארץ, ולקרות דרוך לכל העבדים והשפחות, וכל הקרקעות חוזרין לבעליהן, עכ"ל.

ובמנחת חינוך (שם, אות א) כתב, שאע"פ שקיי"ל במצות ספירת העומר, שצריך לספור בלילה, משום דכתיב 'תמימות', - אך מ"מ לגבי מצות ספירת שבע שבתות שנים אפשר לומר, שכיון שלא כתיב בה 'תמימות', על כן נראה דלכו"ע הבי"ד רשאים לכתחילה לספור את ספירת השנים בכל ימי השנה כולה, - ורק מ"מ משום זריזין מקדימין למצוות, בוודאי יספרו בליל ראש השנה, כיון דזמנה הוא, עיי"ש.

אמנם בספר 'ערוך השולחן העתיד' (הל' יובל סי' ל, ו) הסתפק, האם היו סופרים בליל ר"ה, כספירת העומר שספירתה בלילה, או"ד דהיו סופרים ביום ר"ה, משום דסמכה תורה ספירה לתקיעה, ותקיעה היא ביום, עיי"ש.

ויש לפלפל טובא בזה מכמה צדדים, וכדלהלן.

- א -

דהנה יש מקום גדול לדון מכמה צדדים, שיי"ל שאע"פ שקיי"ל שזריזין מקדימין למצוות, אך מ"מ הבי"ד הגדול לא הי' סופר את השנים בליל ר"ה, אלא רק בר"ה ביום, ודלא כדברי המנ"ח הנ"ל, - ויפשט בזה גם ספיקו של בעל ה'ערוך השולחן' הנ"ל, וכדלהלן.

[ונ.ב. - ע"ע בפירוש הראב"ד על 'תורת כהנים' (בהר, ריש פרשה ב) שכתב וז"ל, 'ומברכין על זאת הספירה בראשי השנים, כדרך שאנו מברכין על ספירת העומר בתחילת הלילה' עכ"ל, - ולכאוי כוונתו לומר, שכמו שבספירת העומר אנו סופרים בתחילתו של היום הנספר, והיינו בלילה, (ואיננו סופרים בסוף היום הנספר), - כך גם בספירת השנים, היו סופרים בתחילתה של השנה הנספרת, והיינו בראש השנה, (ולא היו סופרים בסוף השנה הנספרת), - אך אכתי אין ראייה מדבריו, האם היו סופרים בליל ר"ה, או"ד ביום ר"ה].

- ב -

דהנה ידוע ומפורסם יסוד האחרונים (שו"ת 'דבר אברהם' ח"א סי' לד, וישערי יושר' שער א, פרק ה), שמי שסופר

שסופר 'ספירה', והוא בעצמו אינו בטוח שספירתו נכונה, אזי אין לספירתו 'שם ספירה' כלל, וכנ"ל.

ומעתה י"ל, שאע"פ שקיי"ל בעלמא שזריזין מקדימין למצוות, אך מ"מ הבי"ד הגדול לא הי' סופר את השנים בליל ר"ה, אלא רק בר"ה ביום, ודלא כדברי המנחת חינוך הנ"ל, - ויפשט בזה גם ספיקו של בעל הערוך השולחן הנ"ל, וכמבואר.

- ד -

אמנם באמת יתכן לדחות את הנ"ל, דהנה הדבר אברהם והשערי יושר הנ"ל הקשו בעצמם על היסוד הנ"ל, משיטת הראשונים שסוברים, שכיון שבזמן הזה ספירת העומר מדרבנן, לכן אפשר לספור בבין השמשות, דאע"פ דביה"ש הוא ספק יום, אך מ"מ שרי לספור אז, משום דספיקא דרבנן לקולא.

והקשו האחרונים הנ"ל, דלפי היסוד הנ"ל, שמי שסופר 'ספירה', והוא בעצמו אינו בטוח שספירתו נכונה, אזי אין לספירתו 'שם ספירה' כלל, א"כ צ"ע כיצד ניתן לספור בביה"ש, והרי הסופר בעצמו אינו יודע אם באמת כבר לילה, וא"כ הוא בעצמו אינו בטוח שספירתו נכונה, כיון שאולי כעת עדיין יום, וספירתו שסופר כעת אינה נכונה כלל וכלל, - וא"כ גם אם מחמת ספיקא דרבנן לקולא, אנו רשאים לנקוט לגבי מצות ספירת העומר, שכעת כבר לילה ואפשר כבר לקיים את המצוה, אך מ"מ יש כאן חיסרון בעצם מעשה הספירה, שהרי הסופר בעצמו אינו בטוח כלל וכלל אם ספירתו נכונה.

- ה -

וה'דבר אברהם' תירץ בזה, שכאשר הוא סופר בבין השמשות שלפני היום השלישי למשל, אין כוונתו לקבוע שכעת הוא כבר נמצא ביום השלישי, ואין כוונתו לספור את הרגע שהוא עומד בו כעת, - אלא כוונתו לספור את היממה הקרובה העתידה לבוא, ולגבי זה אין לו ספק כלל, שהרי ברור לו שהיממה העתידה לבוא, היא שלושה ימים בעומר, ולכן אין שם חיסרון בעצם מעשה הספירה, - וכיון דספיקא דרבנן לקולא, לכן הוא רשאי לנקוט שכעת כבר לילה, ואפשר כבר לקיים את המצוה.

ומשא"כ במי שמסופק אם היום ב' או ג' לעומר, שהוא מסופק בעצם על היום שעומד לפניו, האם הוא יום ב' לעומר, או ג' לעומר, שבזה אכתי יש לדון שלא יועיל לו לספור את ב' הספירות מספק, כיון שיש לו חיסרון בעצם מעשה הספירה וכנ"ל, - עד כאן תירוץ של ה'דבר אברהם'.

- ו -

ולפי החילוק הנ"ל, י"ל הכי גם בנידו"ד, שאע"פ שבאמת הסנהדרין בעצמם היו מסופקים בליל ר"ה, האם כעת ליל א' בתשרי, או י"ד דכעת ליל ל' באלול, אך מ"מ זה לא הי' גורם לחיסרון בעצם מעשה הספירה שלהם.

כיון שמעתה י"ל שהם באמת ספרו בליל ר"ה, משום זריזין מקדימין למצוות, וכדברי המנחת חינוך הנ"ל, אך מ"מ הם לא התכוונו לקבוע בספירתם שכעת השנה השלישית (למשל), אלא הם התכוונו לספור את כל השנה העתידה לבוא, שהיא השנה השלישית למניין השנים והשמיטות, ובזה הרי לא הי' להם ספק כלל.

וא"כ להנ"ל לא הי' להם שום חיסרון בעצם מעשה הספירה, ולכן אם לבסוף באמת הם קידשו את החודש למחרת למפרע, אזי עלה שהם קיימו בליל ר"ה את מצות ספירת השנים בלא שום חיסרון, וזכו לקיים גם את האי דינא של זריזין מקדימין למצוות וכנ"ל.

[אמנם בשערי יושר (שם) תירץ תירוץ אחר לקושיא הנ"ל, ומה שתירץ שם לא יועיל לנידון דידן (עיי"ש

ואכמ"ל), - וא"כ לדעתו אכתי יש לדון ולומר, דהם לא יכלו לספור בליל ר"ה, משום דהי' להם אז חיסרון בעצם מעשה הספירה וכנ"ל].

- ז -

ואמנם מצד אחר יש לדון, שהסנהדרין לא יכלו לספור בליל ר"ה, משום דהנה יש ראשונים דס"ל, דהסנהדרין היו מברכים את ברכת המצוות, על מצות ספירת השנים והשמיטות הנ"ל, - וא"כ יש לדון, דבליל ר"ה הרי הם לא יכלו לברך על הספירה, כיון דהי' להם לחשוש, דיתכן דלא יקדשו את החודש למחר, ואזי יתברר שכעת הם עומדים בל' באלול, ולהצד הזה הם לא מקיימים כעת שום מצוה בספירה שהם סופרים בטעות, וא"כ הי' להם לחשוש לברכה לבטלה, ולכן י"ל דהם היו צריכים להמתין עד שיקדשו את החודש בר"ה ביום, בכדי שיוכלו לספור בברכה.

[ואין זה דומה למה שנהגו בחו"ל ב' ימים טובים מספק, והתפללו בב' הימים תפילות יו"ט, ובירכו בב' הימים את ברכות המצוות על המצה והמרור וכדו', ולא חששו כלל לברכה לבטלה, - דהתם י"ל, שרבנן תיקנו שיתייחסו לב' הימים כיו"ט ודאי, בכדי שלא יבואו לזלזל ולהקל בהם, אם יראו שלגבי ברכות המצוות והתפילות אנו חוששים לברכה לבטלה.]

אך בנידון דידן, הרי מצות ספירת השנים אינה שייכת כלל לר"ה, שהרי אפשר לקיימה בכל השנה כולה, וכפי שכתב המנ"י הנ"ל, ורק משום זריזין מקדימין ספרו בר"ה, וא"כ בזה י"ל, שהיו צריכים להמתין ולא לברך עד שיתברר הספק וכנ"ל, ואכמ"ל].

- ח -

ואמנם אכתי יש מקום לפלפל בזה, משום דברוב השנים חודש אלול הי' חודש חסר כמבואר בכמה דוכתי, וא"כ יש לדון דהם היו יכולים לספור בליל ר"ה בברכה על סמך הרוב, - אכן באמת נחלקו בזה הפוסקים, דיש דס"ל דאפשר לברך ברכה כאשר יש ספק אם אפשר לברך, והכרענו את הספק ע"פ דין רוב, - אך יש דס"ל דספק ברכות להקל גם במקום שיש רוב, ואסור לברך בכה"ג, והדברים ארוכים ואכמ"ל.

ועוד יש לפלפל בזה, דגם אי נימא דשרי לברך ברכה על סמך דין רוב, אך מ"מ הרי במקום שאפשר לברר בקל, קיי"ל דצריך לברר ולא לסמוך על הרוב, - וא"כ יש לדון, האם במקום שאם ימתינו עד שיבררו את הספק, יפסידו את מעלת זריזין מקדימין, אזי בכה"ג אפשר לכתחילה לסמוך על הרוב, או י"ד דגם בכה"ג לכתחילה צריך להמתין ולברר את הספק, ולא לסמוך על הרוב, ויש לפלפל בזה עוד טובא, אך כבר אכמ"ל, - ונפלא.

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה
ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות
בקו 'מים זכים': 02-633-5850

כמו כן בקו זה ניתן להאזין
לתגובות שהתקבלו במערכת

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

ניתן לתרום להוצאות הפצת העלון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרבן צרכי הרבים' - ולגלול למשבצת המצינית: 'עלון מים זכים'] - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון במייל, ע"י שליחת בקשה לזוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"נ ולרפ"ש וכדו' (50@), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)